

NAUČNÁ STEZKA LITEŇ

Zámek Vlence

Zámeček vévodí hospodářskému dvoru, který cloní park. Ruch z hospodářských budov, především stájí, sem doléhal jen tlumeně. Dobře slyšitelný byl ale na pavlačovém balkóně, odkud bylo možné pozorovat, jak probíhal život ve dvoře. Vlence jsou prastarý dvorec, z něhož ani staletí dosud neseťřela původní starobylý ráz. To všechno naplno cítil také František Ženišek, když se v roce 1882 rozhodl, že v parku vlenceckého zámku vytvoří veliké plátno se známým výjevem z českých pověstí - milostným seznámením knížete Oldřicha a pradleny Boženy. Ačkoli mu Daubek nabízel k výběru kterékoli malebné zákoutí svého panství, Ženišek pečlivě prozkoumal celé okolí a exteriér doplnil kresbou mohutného dubu, jehož živým vzorem byl věkovitý dub v Leči, v místě zvaném *U Pily*. V 80. letech 19. století provedl Daubek stavební úpravy ve Vlencích s cílem spojit obě staré tvrze v jeden hospodářský celek, vhodné budovy účelně využít a nepotřebné zrušit. A tak k litosti milovníků historie byly rozbořeny prastaré rozvaliny tvrze Lemč a pozemek nad rozcestím k Bělči byl hlubokou orbou zúrodněn. Zůstala pouze stodola zvaná farská a domek u křížku na rozcestí. Dvůr v Dolních Vlencích byl upraven pro rozšířený chov hospodářských zvířat a na sklady objemných krmiv. Starý vlencecký pivovar byl přestavěn na chlív a vedle špejcharu vznikla konírna. Nejdelší ovčín byl přeměněn na stodolu a zanikla i koželužna.

Vlence - historie

Mezi Litní a Karlštejnem se nachází vesnička Vlence. Žije zde pouze několik obyvatel. Jak stará je vlencecká tvrz, přestavěná na zámek, přesně nevíme, napovídají nám však archeologické nálezy. Na Froňkově poli byla nalezena Vlencecká nádoba pocházející z korenského pohřebiště. Nádoba zůstala desítky let na výsluní vědy jako nejvzácnější nález. Až mnohem později bádání o technologii hrnčířské výroby a o tom, že člověk starší doby kamenné hrnčířské řemeslo ještě neznal, zařadili vlenceckou nádobu asi do 5. - 6. století n. l.. Takových památek je mnohem více, ale Vlencecká nádoba je historicky ojedinělá tím, jakou sehrała roli v archeologické vědě. Pojďme se tedy podívat na bližší historii. Vlence byly v dávných dobách rozděleny na dvě menší tvrze. První nazývali Vlenceckou tvrzí, nacházela se na místě dnešního zámku a přilehlého dvora. Druhá se jmenovala Lemč, ležela na pozemku „U panenských kolen“, který je ohraničen silnicí ke Vlencům a k Bělči. Tvrz Vlence sloužila již v roce 1346 jako manství Rousovské, podle pánů Rousů z Lipničky. Ti měli povinnost držet stráž u hořejší karlštejské brány, dbát o pořádek na nádvoří, zavírat hrad, spouštět padací most a odevzdávat klíče purkrabímu. Mani platili jeden zlatý najmutému strážci, aby nemuseli tuto povinnost vykonávat osobně.

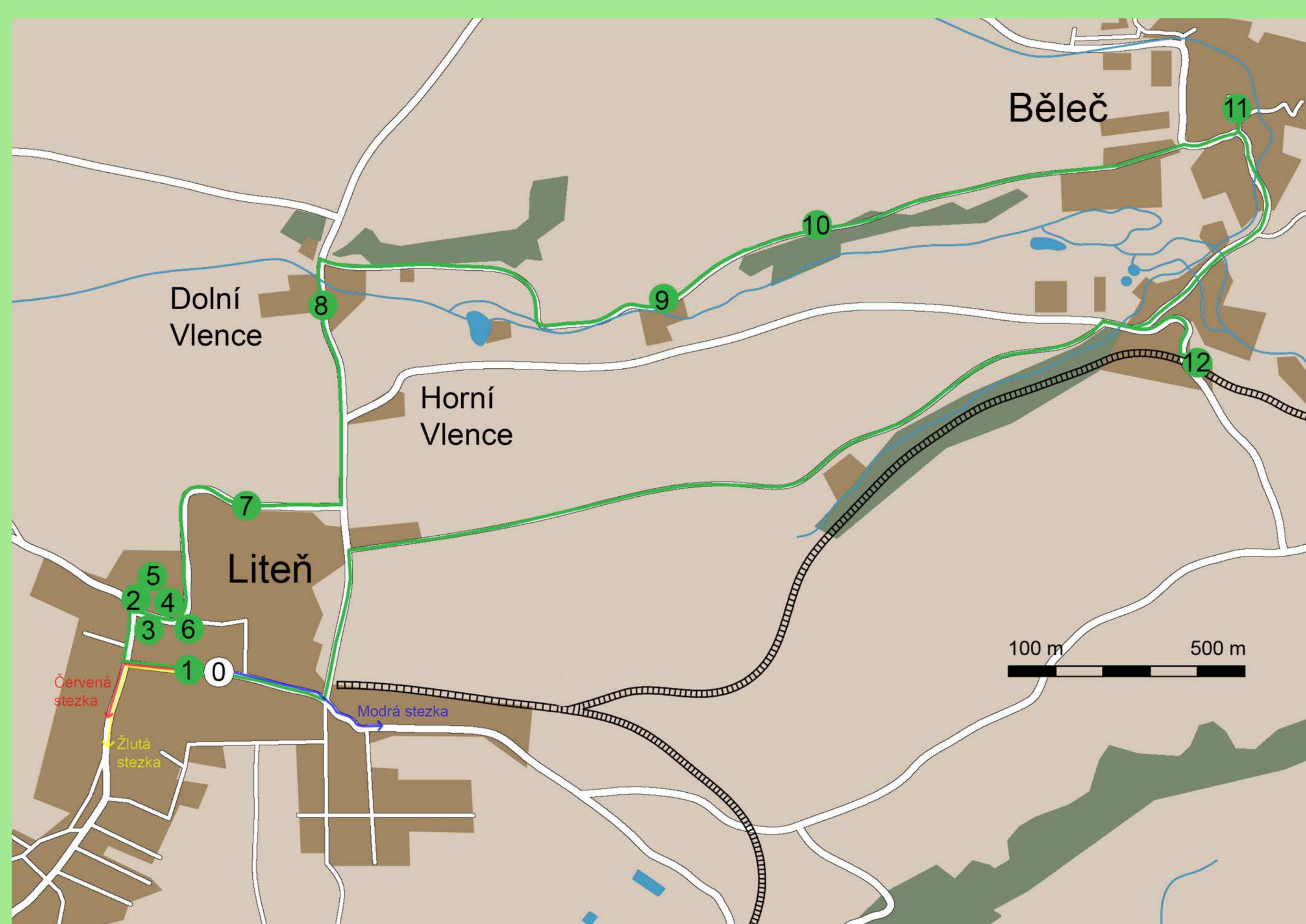
Za Václava Kapouna ze Smiřic v 60. letech 16. století nastal v kraji hlad. Zisk z panských polí nestačil křýt potřeby hospodářství a nákladného života pánů. Jednou, kdy na liteňské faře nebyl kněz, vypůjčil si Kapoun zádušní obilí kostela sv. Petra a Pavla v Litni. Tento dluh přešel na jeho dědice. Václav Kapoun zemřel roku 1570 a jeho synové Adam, Jiří a Šebestián se roku 1571 rozdělili o dědictví. Šebestián prodal svůj podíl roku 1571 za 6 700 kop českých grošů Adamu Budovcovi z Budova. Zatímco Lemč ztrácela od poloviny 17. století pozvolna na svém významu, Vlence se rozšiřovaly. Provozovalo se zde koželužství, býval tu také pivovar. Nejstarší liteňská matrika, psaná od roku 1682, se zmiňuje často o vlenceckém koželuhu Vítu Mašlakovi, který býval též šenkýřem. Roku 1782 přicházejí do Litně Brechlerové. Do hospodářství přinesli nového ducha a panství prosperovalo. V roce 1839 zastihlo liteňské panství neštěstí. 8. června se tu přehnala bouře s katastrofálními následky. Všechna úroda byla zničena. Vincenc Brechler nedokázal udržet celé panství, proto roku 1842 dochází k rozdělení majetku. Roku 1881 Brechlerové přenechávají někdejší prastaré vlencecké manství liteňskému Daubkovi. Vlencecký zámek ztrácí na své honosnosti a upravenosti.

Zajímavosti v okolí

V malebném údolí mezi liteňskými osadami Vlencemi a Bělčí stojí na Stříbrném potoce dva mlýny, třetí je přímo v Bělči. Nejstarší je ten, který je nejbližší vlenceckému zámku. Nazýval se po staletí Prokopovský. První zmínky o mlýnu, hospodaření a plnění robotní povinnosti mlynáře Cikána pochází z roku 1538. Druhé dva mlýny v té době ještě nestály. Kdy vznikl druhý mlýn zvaný Korandův, doposud nevíme. Je doloženo, že mlýn stál určitě už v roce 1790. O třetím mlýnu se informace nedochovaly. Podle vyprávění bývaly na skále nad Vlencemi ještě v polovině devatenáctého století rozvaliny po nějaké tvrzí. Ženišek maloval svůj slavný obraz Oldřich a Božena hlavně v parku vlenceckého zámku, předtím si však prohlédl celé okolí včetně skály. Snad i odtud čerpal motivy ke svému dílu. Je možné, že název *Boženov* vznikl v souvislosti s malováním obrazu. Pod Vlencemi jsou pozemky zvané Chmelnice – zde se skutečně chmel pěstoval. V sousedství jsou pole, za Stříbrným potokem nazývána Jordán. Svahům od vrchu Strážistě směrem k silnici Korno – Vlence – Karlštejn se říká Vorlina.

Ve Vlencích byla zajímavá prastará hospoda. Budova, ač přestavěná, stojí dosud jako poslední vlevo před rozcestím na Korno a Karlštejn. Tato krčma bývala „zapadák“ pro karbaníky a různou lotrovskou čeleď, jak vyprávěly dávné zkazky, ale dlouholetý radní a purkmistr rytíř Brechler by jistě v sousedství svého zámku žádnou špeluňku nestrpěl. Naopak, vlencecká hospoda měla vše, co k dobrému pohostinství patří – studený sklep, taneční lokál i posezení venku. Hlavně však výbornou kuchyní a dobré pivo, o které v posledních letech devatenáctého století pečoval šenkýř a řezník Kliment.

Zastavení naučné stezky

1. Bývalá synagoga, dnešní Hasičský dům
2. Svatopluk Čech, lípa S. Čecha
3. Muzeum - fara, Otomar Novák, profesor Ivo Chlupáč
4. Kostel, pomník padlým v 1. světové válce
5. ZŠ F. J. Řezáče, Liliovník tulipánokvětý
6. Zámek Liteň
7. Učiliště Liteň
8. Zámek Vlence
9. Vodárna - technická památka
10. Pískovna - historie těžby
11. Běleč, pomník padlým, mlýn
12. Nádraží Běleč

Atelier Svatopluk, o. p. s.

KARLŠTEJNSKO
NEJSTARŠÍ TURISTICKÝ REGION

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

